

O czym musimy pamiętać...

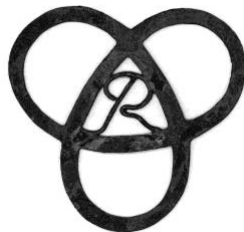
W stulecie powstania Reduty

Był rok 1919. W Salach Redutowych Teatru Wielkiego w Warszawie rozpoczęła działalność niezwykła placówka – Teatr Reduta. Jej twórcą był Juliusz Osterwa – artysta, który w zasadniczy sposób wpłynął na dyskursy i kształty teatru w dwudziestoleciu międzywojennym. Osterwa wraz z Mieczysławem Limanowskim byli konstruktorami niezwykle wpływowej idei motorycznej mającej służyć naprawie i rozwojowi teatru w odrodzonym kraju. Proponowali oni program pełnej poświęcenia rzemieślniczej i duchowej pracy nad sobą, która miała prowadzić do metafizycznej w swej istocie transformacji aktora i widza, a w rezultacie także otaczającego świata. Teatr jest dla ludzi, którym nie wystarcza kościół – twierdził Osterwa. Najtrwalszą zdobyczą Reduty był jej wysoki zawodowy etos, osiągnięcia w pracy zespołowej traktowanej jako służba dla sztuki i program walki „ze złem w teatrze”. Źródła tej idei transgresji i społecznego oddziaływania teatru nietrudno znaleźć w myśli Mickiewicza, Norwida, Wyspiańskiego i Żeromskiego. W dorobku Reduty (istniała do 1939 roku) niezwykłym i z niczym innym w Europie nieporównywalnym, był realizowany od 1924 r we współpracy z wojskiem, koleją i administracją lokalną, projekt objazdów po miasteczkach kresowych Rzeczypospolitej z programem narodowego teatru.

W Teatrze Reduta na pierwszym miejscu było SŁOWO. Nie widowiskowa inscenizacja, nie scenografia i kostium, nie aktorskie gwiazdorstwo, nie starania o efekt i kokietowanie widowni. SŁOWO miało pobudzać, budować, angażować wyobraźnię widza. By tak się stało, Osterwa i Limanowski zaczęli nie od prób sytuacyjnych (reguła w ówczesnym życiu teatralnym), ale od szczegółowej, wnikliwej analizy tekstu literackiego. Więcej – aktorzy musieli także zdobyć bądź poszerzyć wiedzę o wystawianym utworze. Oczywiście, było SŁOWO elementem całości, było oparte na trwałych fundamentach koncepcji sztuki teatru, spośród

których najważniejsze to – idea zespołowości (w kreacji scenicznej, a także w życiu grupy), pełne poświęcenie się pracy scenicznej, społeczny wymiar sztuki. Teatr Reduta był pierwszym w dziejach polskiej sceny teatrem-laboratorium, przestrzenią eksperymentu. Trwało nieustanne szukanie własnej metody gry aktorskiej. Trwało również dochodzenie do pełni wyrazu dzieła scenicznego – ani rola, ani spektakl nie były gotowe raz na zawsze, były traktowane jako proces, jako wezwanie do doskonalenia.

Wiele z dokonań i dążeń Reduty przetrwało, znalazło w naszym teatrze twórczych kontynuatorów. Ze smutkiem stwierdzić trzeba, że w znikomym stopniu odnosi się to dzisiaj do SŁOWA. Tym większe zadania stają przed Ogólnopolskim Konkursem Recytatorskim. Niejeden raz mówiliśmy o nim „Reduta Słowa”, teraz przypominamy, gdzie nasze źródło.

W pierwszej części tego tekstu wykorzystaliśmy – za przyzwoleniem Autora – fragment szkicu dr. Andrzeja Kruczyńskiego, napisanego do jubileuszowej książki „Polska. Eseje o stuleciu”, wyd. BOSZ, 2018 (s. 289)

Recytacja, czyli *przenikanie* SŁOWA

Lech Śliwonik: Mówią o Tobie – mistrzyni słowa, Rada Języka Polskiego przyznała Ci tytuł Ambasadora Polszczyzny w Mowie. Wiem jak się zdobywa mistrzostwo w sporcie, ale jak się zostaje mistrzem słowa? Na pewno jest jakiś odpowiednik sportowego treningu, a może metoda korzystania z mistrzowskich wzorów?

Irena Jun: W sporcie intensywny trening daje szansę sukcesu, ale też perspektywę raczej nieodległej w czasie granicy uczestnictwa. W żywym słowie, w uprawianiu recytacji jest inaczej – jakby niekończące się kumulowanie wielu energii: przeczytane książki, wiersze, które poznałam i mówiłam, przygotowane wieczory poezji i koncerty, ważne są spotkania z poetami, z ich językami – używam liczby mnogiej, bo każdy jest osobny, inny w swojej rytmiczności, metaforyce. Język poety, kiedy go poznajesz tak jak poznaje recytator, staje się czymś niezwykłym. Rodzi się ze szczególnego kontaktu, bardzo odmiennego od znanych w codzienności, na przykład od poczytania sobie do poduszki. Powiedziałabym, że ten szczególny kontakt, szczególny rodzaj poznawania można pojąć, gdy użyje się słowa *przenikanie*. Recytator jest przenikany przez język poety, co oznacza pełne zrozumienie wiersza, ale także dodanie siebie, swoich doświadczeń, wywołanych przez poezję emocji. Dopiero taka całość uprawnia recytatora do oprowadzania słuchacza po świecie poety.

L. Ś.: Bardzo piękny obraz recytatora stworzyłaś – to człowiek mówiący od siebie, czy raczej z siebie, z głębokiego wnętrza, cudze słowa. Cudze, które stały się własnymi, a przynajmniej osobistymi. Otwarcie się na *przeniknięcie* przez słowo, czyni recytatora twórcą.

I.J.: Tak, właśnie tak. Coś jednak chciałam jeszcze powiedzieć... Dla mnie kontakt z recytatorami jest czymś niebywale ważnym. Chcę wiedzieć, co i jak dzisiaj dzieje się z poezją w młodym człowieku. Co mówią, jak mówią, czym się wzruszają. Jaki wpływ ma na nich fenomen kontaktu z widzem, słuchaczem. Mamy do czynienia z innym postrzeganiem poezji. Nie chodzi mi nawet o to, że nie ma tego kultu języka, jaki był dawniej. Myślę o moim pokoleniu, no może tak trochę w głąb czasu. Jeszcze wciąż chciałabym być „razem” w pracy nad słowem. Nie ma we mnie rozpaczy z powodu przemian, jest wola zrozumienia ich przyczyn i skutków.

Ty poezjo i ty wymowo... - z Ireną Jun rozmawia Lech Śliwonik
(Kwartalnik „Scena” 2018 nr 3 – 4 - fragment)

Regulamin

I.

Ogólnopolski Konkurs Recytatorski jest imprezą otwartą dla uczniów szkół ponadpodstawowych, ostatniej klasy gimnazjum i osób starszych.

1. Warunki udziału w Konkursie są następujące:
 - a. Przygotowanie repertuaru nieprezentowanego w poprzednich OKR i odpowiadającego założeniom wybranego turnieju (dział II regulaminu); repertuar zgłoszony i wykonany w przeglądzie stopnia najniższego, nie może być zmieniony.
 - b. Wypełnienie karty zgłoszenia uczestnika; złożenie podpisu jest równoznaczne z wyrażeniem zgody na wyszczególnione w karcie działania organizatora, objęte i regulowane przepisami o ochronie danych osobowych.
2. KARTĘ ZGŁOSZENIA UCZESTNIKA należy złożyć w sekretariacie organizatora najniższego w województwie stopnia Konkursu – w terminie przez niego ustalonym.
3. Konkurs prowadzony jest w drodze wielostopniowych eliminacji:
 - a. przeglądy **środowiskowe, miejskie, powiatowe**;
 - drogę eliminacji – stopnie (środowiskowy, miejski, powiatowy) ustalają wojewódzcy organizatorzy konkursu.
 - wojewódzcy organizatorzy konkursu określają zasady kwalifikacji laureatów do przeglądu wyższego szczebla.
 - b. przeglądy **wojewódzkie** – odbywają się w **nieprzekraczalnym terminie do 5 maja 2019** roku, dla wszystkich turniejów OKR;
 - c. Przeglądy **finalowe wraz z warsztatami** odbywają się wg poniższego kalendarza:
 - turniej poezji śpiewanej – **05 – 08 czerwca 2019** roku we Włocławku;
 - turnieje recytatorski i wywiedzione ze słowa – **12 – 15 czerwca 2019** roku w Ostrołęce.
 - turniej teatrów jednego aktora – **20 – 22 czerwca 2019** roku w Słupsku;
4. OKR jest imprezą o charakterze artystyczno-edukacyjnym: organizatorzy wszystkich przeglądów zapewnią uczestnikom udział w zajęciach seminaryjnych i warsztatowych oraz możliwość indywidualnej rozmowy z członkami Sądów Konkursowych.

II.

64. Ogólnopolski Konkurs Recytatorski przeprowadzony będzie w formie czterech turniejów.

A. TURNIEJ RECYTATORSKI

1. Uczestnicy turnieju występują w dwóch kategoriach:
 - młodzieży szkół ponadgimnazjalnych;
 - dorosłych.
2. Repertuar obejmuje 3 utwory w całości lub fragmentach – 2 utwory poetyckie i prozę.
3. Do prezentacji uczestnik wybiera 2 utwory: prozę oraz utwór poetycki.
Łączny czas wykonania nie może przekroczyć 10 minut.

B. TURNIEJ POEZJI ŚPIEWANEJ

1. Uczestnicy – tylko soliści – występują bez podziału na kategorie.
2. Repertuar obejmuje:
 - 3 utwory śpiewane
 - 1 utwór recytowany.
3. W odniesieniu do repertuaru śpiewanego obowiązują następujące zasady:
 - wykonywane mogą być wiersze, które zostały opublikowane w książkach lub prasie literackiej;
 - przynajmniej jeden utwór musi być oryginalny, tzn. mieć nowo skomponowaną muzykę;
 - uczestnicy mogą wykonać trzeci utwór z tekstem własnym.
4. Do prezentacji uczestnik zgłasza 2 utwory śpiewane, 1 recytowany i ewentualnie jako trzeci – śpiewany utwór z tekstem własnym. **(Do przeglądów wojewódzkich włącznie prezentacja utworu recytowanego jest obowiązkowa).**
Łączny czas ich wykonania nie może przekroczyć 10 minut.
5. Do akompaniamentu może być stosowany 1 instrument lub mały zespół muzyczny (**do 3 osób**) bądź wcześniej dokonane nagranie (półplayback).
6. Utwór znany i posiadający określony kształt wykonawczy podlega ocenie tylko wówczas, gdy uczestnik przedstawił nową, własną interpretację.

C. TURNIEJ TEATRÓW JEDNEGO AKTORA

1. Uczestnicy występują bez podziału na kategorie.
2. Pierwszy stopień eliminacyjny ustala wojewódzki organizator Konkursu.
3. Uczestnicy przygotowują spektakl w oparciu o dowolny materiał literacki.
Czas trwania nie może przekroczyć 30 minut.

D. WYWIEDZIONE ZE SŁOWA

Jest to turniej dla poszukujących nowych form wypowiedzi. Dla przykładu – występ, który nie jest recytacją, a nie stał się jeszcze teatrem; łączenie – w obrębie jednego utworu – mówienia ze śpiewem, śpiewu z ruchem. Takie propozycje muszą jednak wychodzić od słowa, być próbą jego interpretacji, sprawdzenia jego związków z innymi językami sztuki.

Obowiązują następujące z a s a d y:

1. Uczestnicy występują bez podziału na kategorie.
2. Repertuar jest dowolny (np. wiersz lub jego fragment, monolog literacki, collage tekstów)
3. Dowolna forma prezentacji (np. teatr jednego wiersza, łączenie słowa mówionego ze śpiewem, z dźwiękiem, ruchem, rekwizytem).
Czas występu nie może przekroczyć 7 minut.

III.

1. Do oceny wykonawców powołane zostaną przez organizatorów przeglądów Sądy Konkursowe, właściwe dla stopnia przeglądu.
2. W skład Sądów wchodzi fachowcy z dziedziny recytacji, kultury mowy, literatury, reżyserii oraz muzyki.
3. W skład Sądów stopnia wojewódzkiego powinni wejść:
 - przedstawiciel organizatorów przeglądów niższego stopnia;
 - przedstawiciel krajowego komitetu organizacyjnego.
4. Nie mogą być jurorami:
 - a. wykonawcy uczestniczący w Konkursie;
 - b. instruktorzy – w przeglądzie, w którym biorą udział ich recytatorzy.
5. Sądy Konkursowe dokonują oceny wg następujących kryteriów:
 - dobór repertuaru (wartości artystyczne utworów oraz ich dobór do możliwości wykonawczych uczestnika);
 - interpretacja utworów;
 - kultura słowa;
 - ogólny wyraz artystyczny.

W turnieju wywiedziona ze słowa Sądy Konkursowe uwzględnią ponadto:

- celowość użycia środków pozasłownych (np. kostiumu, dźwięku, elementów scenografii i innych) wspomagających interpretację;
- kompozycję sceniczną występu.

W turnieju teatrów jednego aktora Sądy Konkursowe uwzględnią również:

- opracowanie dramaturgiczne;
- opracowanie reżyserskie;
- wykonanie zadań aktorskich;
- pozasłowne elementy spektaklu – scenografia, muzyka.

W turnieju poezji śpiewanej Sądy Konkursowe uwzględnią także:

- zgodność muzyki z charakterem wiersza;
 - muzykalność i warunki głosowe wykonawcy;
 - wartości artystyczne muzyki.
6. Podstawą do sformułowania werdyktu jest wysłuchanie przez każdego członka Sądu Konkursowego – wszystkich uczestników przeglądu.
 7. Ostateczny werdykt jest ustalany w drodze wspólnej dyskusji członków Sądu Konkursowego.
W przypadku równego podziału głosów, rozstrzyga głos przewodniczącego.
 8. Decyzja Sądu jest ostateczna.
 9. Sąd konkursowy ma obowiązek uzasadnienia werdyktu ogólnego.
 10. Uczestnicy mają prawo zwracania się do Sądu Konkursowego o uzasadnienie oceny swojej prezentacji.

IV.

1. Kwalifikacja wykonawców do przeglądów stopnia wyższego jest zgodna z hierarchią miejsc ustaloną przez Sądy konkursowe.
2. Z przeglądów wojewódzkich Sądy konkursowe typują:
 - w turnieju recytatorskim – **do 3 wykonawców**;
 - w turnieju wywiedzione ze słowa – **1 wykonawcę**;
 - w turnieju teatrów jednego aktora – **1 wykonawcę oraz rekomendują dodatkowo 1 wykonawcę** – przesyłając rejestrację video jego spektaklu – na adres organizatora spotkania finałowego;
 - w turnieju poezji śpiewanej – **1 wykonawcę oraz rekomendują dodatkowo 3 wykonawców** – przesyłając rejestrację prezentacji na adres organizatora spotkania finałowego.
3. Do udziału w przeglądzie finałowym turnieju recytatorskiego zaproszeni będą laureaci Konkursu Recytatorskiego KRESY'2018 dla Polaków z Zagranicy.
4. W finałach 64. OKR wezmą udział laureaci konkursów przeprowadzonych w Wojsku Polskim oraz w Polskim Związku Niewidomych, które mają status przeglądu wojewódzkiego.

V.

1. Uczestnicy przeglądów wszystkich stopni otrzymają dyplomy i upominki ufundowane przez sponsorów i organizatorów.

2. Najlepsi uczestnicy przeglądów finałowych mogą otrzymać:

a. w turnieju recytatorskim i turnieju wywiedzione ze słowa

- 2 nagrody główne – w obu kategoriach w turnieju recytatorskim;
- nagrodę za szczególnie odkrywczą interpretację poezji;
- nagrodę główną w turnieju wywiedzione ze słowa;
- nagrodę publiczności;
- nagrody i wyróżnienia za twórcze poszukiwania interpretacyjne;

b. w turnieju teatrów jednego aktora

- nagrodę główną;
- nagrodę publiczności;
- nagrody specjalne za reżyserię, aktorstwo, scenariusz.

Laureaci będą zaproszeni do udziału poza konkursem w Ogólnopolskim Festiwalu Teatrów Jednego Aktora oraz innych przeglądach teatrów jednoosobowych.

c. w turnieju poezji śpiewanej

- nagrodę główną;
- nagrodę publiczności;
- nagrody i wyróżnienia za interpretację i kompozycję.
- nagrodę specjalną im. Pawła Bartłomieja Greca.
- zaproszenie (dotyczy laureatów) do udziału w Spotkaniach Zamkowych „Śpiewajmy Poezję” w Olsztynie oraz innych przeglądach poezji śpiewanej.

3. W przeglądach finałowych wykonawców oceniają Sądy Konkursowe powołane na wniosek RADY ARTYSTYCZNEJ Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego.

VI.

ZASADY ORGANIZACYJNE

1. Ogólnopolski Konkurs Recytatorski prowadzi Towarzystwo Kultury Teatralnej wspólnie z organizatorami etapów wojewódzkich – załączamy wykaz.
2. Na szczeblu województw i niższych Konkurs prowadzą wojewódzcy organizatorzy.
3. Nadzór nad programowym i artystycznym kształtem Konkursu pełnić będzie RADA ARTYSTYCZNA OKR powołana przez Towarzystwo Kultury Teatralnej. W skład Rady wchodzi konsultanci Konkursu, instruktorzy oraz przedstawiciele TKT.
4. Sekretariat RADY i organizatora mieści się w Zarządzie Głównym TKT, 02-309 Warszawa, ul. Słupecka 9 lok. 3; tel. 22 825-34 -89; e-mail tkt@tkt.art.pl
5. Wojewódzcy organizatorzy po zakończeniu przeglądów wojewódzkich dokonają oceny realizacji założeń programowych, organizacyjnych oraz poziomu artystycznego a wnioski i propozycje prześlą Towarzystwu Kultury Teatralnej.
6. Zadaniem Towarzystwa Kultury Teatralnej i wojewódzkich organizatorów jest:
 - popularyzacja Konkursu;
 - zapewnienie pomocy metodycznej wykonawcom i instruktorom;
 - zapewnienie środków oraz właściwych warunków dla przeprowadzenia przeglądów oraz zajęć metodyczno-warsztatowych.
7. Zarząd Główny Towarzystwa Kultury Teatralnej pokrywa częściowe koszty przygotowania i przeprowadzenia przeglądów finałowych, zastrzegając możliwość wprowadzenia akredytacji dla wykonawców.

Informacje, pliki do ściągnięcia: www.tkt.art.pl

